

Eğitimde Denetim Tutum Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

A Study of Supervision Attitude Scale's Validity and Reliability

DOI= [10.17556/jef.28260](https://doi.org/10.17556/jef.28260)

Celal Teyyar UĞURLU¹,H. Gonca USTA²

Özet

Bu çalışma öğretmenlerin denetime ilişkin tutumlarını ölçen Denetim Tutum Ölçeği (DTÖ) geliştirme sürecini açıklamaktadır. Çalışmada ön uygulama için 160 öğretmenin görüşüne başvurulmuştur. Araştırmanın ikinci adımında açımlayıcı faktör uygulaması için ölçek 270 öğretmene uygulanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda açımlayıcı faktör analizi yapılmış ve açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre diğer bir grup öğretmene (n=350) doğrulayıcı faktör analiz yapmak için tekrar uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği için açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Güvenirlik çalışmalarında ise, iç tutarlılık katsayısı ve madde analizlerine yer verilmiştir. DTÖ'nin faktör yapısı üç boyutlu olarak tanımlanmıştır. Bu boyutlar maddelerin ifade ettiği anlamların ortak nitelikleri dikkate alınarak adlandırılmıştır. Buna göre Denetim Tutum Ölçeği; Bilgi, Nezaket ve İsteklilik boyutları olarak adlandırılmıştır. Denetim Tutum Ölçeğine ilişkin ikinci veri seti ile yapılan Doğrulayıcı Faktör Analiz sonucunda DFA uyum indekslerine ilişkin kabul edilebilir aralıkların sınırlar içerisinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan hareketle Denetim Tutum Ölçeği'nin öğretmenlerin denetim sürecine ilişkin tutumlarını ölçmede kullanılacak geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcük: Denetim, denetim tutumları, geçerlik, güvenirlik

Abstract

This study explains the process to develop Supervision Attitude Scale which measures teachers' attitudes towards Supervision. In the study, 160 teachers have been asked their opinions for pre-application. At the second leg of the study, the scale has been applied to 270 teachers for Exploratory Factor Analysis. Exploratory Factor Analysis has been done in line with the data collected, and it has been applied to another group of teachers (n=350) one more in order to do Confirmatory Factor

¹ Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi cugurlu@cumhuriyet.edu.tr

² Yrd. Doç.Dr. Cumhuriyet Üniversitesi, gusta@cumhuriyet.edu.tr

Analysis according to Exploratory Factor Analysis results. Exploratory and Confirmatory analyses have been done for the construct validity of the scale. Coefficient of internal consistency and substance analyses have been given in studies of reliability. The factor structure of Supervision Attitude Scale has been described as three-dimensional. These dimensions have been named by considering common qualifications of the meanings that substances state. Thus, Supervision Attitude Scale has been named as dimensions of Knowledge, Kindness and Eagerness. At the end of Confirmatory Factor Analysis done by second data set concerning Supervision Attitude Scale, it has been observed that reasonable ranges concerning Confirmatory Factor Analysis coherence indexes have been in range. From these results forth, it has been observed that Supervision Attitude Scale is a valid and reliable scale which can be used to measure teachers' attitudes concerning Supervision process.

Keywords: Supervision, Supervision attitudes, validity, reliability

Giriş

Eğitim ve Denetim

Eğitim örgütleri amaçlı oluşumlar olarak açık sistem özelliği gösterirler. Girdisini çevreden alan ve çıktısını çevreye veren eğitim örgütleri amaçlarını bu çerçevede gerçekleştirir. Başaran'a (1998) göre, örgüt, amaçlarına uygun olmayan çevre etkenlerini etkileyebilmeli, yaşaması için sorun olabilecek etkenlerle başa çıkabilmelidir.

Eğitim bilinçli ve eğitsel amaçları olan öğrenme öğretme sürecidir. Amaçların belirlenerek, amaçlara ulaşmak için nelerin nasıl yapılacağı planlanması bilerek ve düşünülerek gerçekleştirilir (Okçabol, 2009, s. 11-14). Bir insanın kendini ve ailesini geçindirecek bir iş sahibi olması, insanlarla iyi ilişkiler kurabilmesi, aile ve toplumun kendisinden beklediklerine uygun davranışları gösterebilmesi için en azından temel eğitim sürecinden geçmesi gerekmektedir (Başaran, 1994, s.18). Okulun açık sistem özelliği göstermesi, üzerinde çalıştığı hammadenin toplumdaki gelen ve topluma giden insan ögesi nedeniyledir. Okul çevredeki formal ve informal örgütlerin ya yön verdiği ya da etkilediği bir örgüttür. Okulun amaçları çevresindeki birçok örgütün amaçlarından daha uzun sürelidir.

Eğitim örgütleri için öğretmenler, okulları amaçları doğrultusunda yaşatan araçlardır. Okulların geliştirilmesi (Balcı, 2014) yönetsel eylemlerin bir parçası olarak görülür. Öğretmen eğitimi, öğretmenlerin bilgi ve becerilerinin artırılması gerek okul yönetiminin planlı gelişim sürecinin gerek Milli Eğitim Bakanlığının planlı gelişim ve değişim uygulamalarıyla mümkündür. Okulların geliştirilmesinde

denetimler bir araç olarak görülebilir. Denetim sürecinde denetmenlerin tutum ve davranışları da denetim algısında önemli bir yere sahip olabilir.

Denetmenler eğitim örgütlerinin içerisinde yer alarak öğretmenlerin okullarındaki davranışlarını değerlendirirler. Denetimde sıcak bir iklimin yaratılması, öğretmenin sınıfında uyguladığı öğrenme öğretme etkinliklerinin gelişim sürecine katkı sağlar. Denetmenlerin gösterecekleri davranışların niteliği, öğretmenlerle olan ilişkilerinin niteliğine de etki ederek eğitimin kalitesini etkiler. Ancak diğer yandan denetim tutum ve davranışlarının öğretmenlerin motivasyonları, öğrenme öğretme sürecinin niteliği üzerinde olumsuz etkilerinden de söz etmek mümkündür. Denetimin okul geliştirmede araç olma özelliği denetim kavramının ne olduğunun sorgulanmasını gerektirmektedir.

Denetim, örgütsel eylemlerin kabul edilen amaçlar doğrultusunda, saptanan ilke ve kurallara uygun olup olmadığının anlaşılması sürecidir. Denetim sistemi, her karmaşık örgütte vardır (Aydın, 1993, 1). Denetim, örgüt amaçlarının gerçekleştirilme düzeyini saptamak, daha iyi sonuç elde edebilmek için gerekli önlemleri almak ve süreci geliştirmektir (Aydın, 2005). Dawo'ya göre (2011) denetim amaçlara ulaşmak için bütün çalışanların kurallar, işlemler, rutinler ve düzenlemeleri göz önüne almasını gerektirmektedir. Ünal ve Yıldırım–Erol (2011) denetimi öğretmenlerin gelişimlerini teşvik etmek, okul başarısını geliştirmek için öğretmenlerin mesleki gelişimlerini teşvik eden, onları eğiten ve destekleyen bir sosyal süreç olarak görmektedirler. Holland ve Adams (2002) doğru denetimin öğretimi ve profesyonel gelişmeyi güçlendirdiğini ifade etmektedirler (Sindu ve Fook, 2010). Denetim eylemlerinden sorumlu kişi olarak denetmen, eğitim süreci içerisinde bir lider olarak, sorunların çözümünde öğretimi örgütleme sorumluluğunu yüklenir. Denetmen bu sorumluluğu yerine getirirken subjektif değil objektif; belirsizlik değil netlik; denetmen merkezli değil öğretmen merkezli; otoriter değil demokratik; emir veren değil etkileşimi ön plana çıkaran bir role sahiptir. Denetimin temel işlevi, sınıfta öğrenme öğretme sürecini geliştirmek için öğretmene yardımcıdır. Denetmen öğretme sürecinin kontrol edicisi değil öğretimin geliştirilmesi sürecinde öğretmene rehberlik sağlayan, destekleyen, uyarıcı, profesyonel büyümesini sağlayan bir yardımcıdır (Yousuf, Parveen ve Kayani, 2011). Harris'e göre, dene-

tim öğretmenlerin mesleki açıdan gelişmelerini teşvik etmeyi, eğitim hedefleri, öğretim materyalleri ve öğretim yöntemlerinin seçimi ile yeniden gözden geçirilerek düzeltilmesini ve öğretimin değerlendirilmesini içermektedir (Akt: Oktay, 1998). Gündüz'e (2010) göre ise denetmen her durumda öğretmenin yanında bulunduğunu, onunla aynı amacı gerçekleştirmeye çalıştığını sezdirmelidir.

Denetimin çoklu değerlendirme kaynaklarına dayalı olarak yapılması (Akbaba-Altun ve Memişoğlu, 2011) okul yöneticileri tarafından üstlenilmesi (Çelebi, 2010) denetmenler tarafından yapılan denetimlerin işlevleri (Ekinçi ve Karakuş, 2011) gibi denetim uygulamalarının her birinde denetime ilişkin uygulamalar öğretmenlerin öğretimin niteliğine ilişkin davranışlarını etkilemektedir. Denetimin bu anlamda gerekliliği kaçınılmazdır. Eğitim öğretim yılı içerisinde öğretmenlerle yüz yüze ya da grup halinde denetim faaliyetleri yürütülmektedir. Okul sistemi içerisinde planlama ve uygulamalara ilişkin hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı ve geliştirilmesi gerekli alanlar denetim etkinlikleri içerisinde sorgulanır ve gerçekleştirilir. Eğitim sisteminin denetiminin niteliği, denetim sistemine karşı tutumlardan etkilenir.

Tutum ve Denetim

Kağıtçıbaşı'na (1988) göre tutum bireye atfedilen bir eğilimdir. Tutum, gözlenebilen bir davranış değil, davranışa hazırlayıcıdır. Tutumlar sosyal algımızı ve davranışlarımızı etkilemektedir. Robbins'e (1994) göre ise tutumlar bir şey hakkında ne hissedildiğini ifade eder. Örneğin, "işimi seviyorum" dediğimde, işime karşı tutumunu ifade etmekte olduğum anlaşılmaktadır.

Bir bireyin bir obje ya da uyarana karşı tutumunun ne olduğunu bilmek, ilgili uyarana karşı davranışın ne olacağının tahmin edilmesini sağlar (Üstüner, 2006). Denetime ilişkin öğretmen tutumlarının da denetim uygulamalarının niteliğine etki edebilmektedir. Denetim, okulların amaçlarına daha etkili ulaşmasını sağlar. Eğitim öğretim etkinliklerinin yürütüldüğü ortamlar olarak sınıflarda öğretmenlerin gözlenmesi ve denetlenmesi sürecinde öğretmenler denetime karşı farklı tutumlarının olması kaçınılmazdır. Denetime karşı tutumlar, denetimin etkililiğini, amaçlara ulaşma düzeyini etkileyebilir. Denetime karşı olumlu tutuma sahip öğretmenlerin denetim etkin-

liklerinden daha fazla yararlandıkları, olumsuz tutuma sahip olan öğretmenlerin ise daha az yararlandıkları varsayılabilir. Bu amaçla öğretmenlerin denetime karşı tutumlarını ortaya koymak, denetim etkinliklerinin doğasını, uygulamalarını, içeriğini yeniden düşünmeye yardımcı olabilir. Öğretmenlerin eğitimde denetime ilişkin tutumlarını ölçen bir araçla denetim tutumlarının belirlenebilecektir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin denetime ilişkin tutumlarını ortaya koyacak bir denetim geçerliği ve güvenilirliği yapılmış bir tutum ölçeği geliştirmektir.

Yöntem

Model

Bu araştırma, öğretmenlerin denetime ilişkin tutumlarını ortaya koymak amacıyla bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Bu amaç doğrultusunda Sivas İli'nde görev yapan öğretmenlerin görüşlerine başvurulması nedeniyle tarama modelinde bir çalışmadır.

Çalışma Grubu

Denetim tutum ölçeği için evreni Sivas İli'nde bulunan ilkokul ve ortaokullardan oluşmaktadır. Çalışma grubu random usulü seçilen Sivas İli'nde bulunan 20 ilkokul ve 20 ortaokulda görev yapan bütün öğretmenlerden oluşturmaktadır.

Ölçek Geliştirme Aşamaları

Ölçek geliştirme çalışmalarının birinci adımında örneklem ile benzer özellik taşıyan 5 ilkokul ve 5 ortaokulda görev yapan öğretmenlere denetim tutum ölçeği ön uygulama formu uygulanmıştır. Ölçek geliştirme çalışmalarında katılımcılarının sayısının ne olacağına ilişkin farklı tartışmalar olmakla birlikte, kişi sayısının ölçek madde sayısı ile oranlı olması gerektiğine işaret etmektedirler. Buna göre katılımcı sayısının madde sayısından fazla olması gerektiği vurgulanmaktadır (Cohen, Monion ve Morrison, 2007). Örneğin Tavşancıl (2002) katılımcı sayısının madde sayısının en az beş katı olması gerektiğini ifade etmektedir. Bu nedenle ölçek işlenmeye uygun 162 öğretmenden elde edilen veriler üzerinden

gerçekleştirilmiştir. Denetim tutum ölçeğine yönelik bir ölçme aracı geliştirmek amacıyla alanyazın taraması yapılarak 48 maddeden oluşan bir form oluşturulmuştur. Maddelerin uygunluğu, anlaşılabilirliği, temsil edebilirliği hakkında uzman görüşü alınarak bazı maddeler değiştirilmiş, çıkarılmış ve yeni maddeler eklenmiştir. Madde havuzunda yer alan 48 madde için uzman görüşü 1 Eğitim Yönetimi ve Denetimi Uzmanı, 1 Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uzmanı ve 2 Ölçme Değerlendirme Uzmanının görüşlerine başvurularak alınmıştır. Bu çalışmanın sonucunda 32 maddeden oluşan taslak bir ölçek elde edilmiştir. Ölçekte beşli likert tipi dereceleme ölçeği kullanılmıştır. Maddelerin karşısında yer alan seçenekler ve puan karşılıkları; 5= Tamamen Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 3= kararsızım, 2= Katılmıyorum, 1= Hiç Katılmıyorum şeklinde düzenlenmiştir. Uygulama formu, 2012 bahar döneminde katılımcılara, araştırmacının amacı açıklanarak okul ortamında uygulanmıştır. Uygulama süresi yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

Araştırmanın ikinci adımında esas uygulama için ölçek örnekleme (n=270) uygulanmıştır. Ön uygulama ile elde edilen verilere Açıklayıcı Faktör Analizi yapılarak ölçek faktörleri belirlenmiş ve ölçekte.30 faktör yük değerinin altında olan maddeler ile binişik faktör olarak kabul edilen .10 faktör yük değerinden daha küçük farklılığa sahip maddeler ölçekten çıkarılarak ölçek 23 maddeye indirgenmiştir. Asıl uygulama 23 madde ve üç faktörlü bir yapı olarak uygulanmıştır.

Elde edilen veriler doğrultusunda açıklayıcı faktör analizi yapılmış ve açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre bir grup öğretmene (n=350) doğrulayıcı faktör analiz yapmak için tekrar uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Veri girişi işlemi tamamlandıktan sonra yanlış veri girişi olup olmadığı frekans tablosu oluşturularak kontrol edilmiştir. Veriler düzenlenirken dikkat edilmesi gereken bir diğer durum ise eksik (kayıp) veridir. Eksik veriler analizlerde yanlışlığa yol açabileceği için düzeltilmesi oldukça önemlidir (Erkuş, 2012 s.63). Veriler kontrol edilerek eksik veriler temizlenmiştir. Daha sonra ölçekte yer alan olumsuz maddelere ters kodlama yapılmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliği için varsayımları kontrol edilerek açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucu elde edilen alt boyutların doğruluğunu sınamak için ise doğrulayıcı faktör analizi yapılarak uyum indeksleri yorumlanmıştır. Tüm Ölçeğin ve her bir alt boyutun güvenilirliği için iç tutarlık katsayılarından Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanarak .70'in üzerinde (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010; Klein, 2011) olup olmadığı kontrol edilmiştir.

Bulgular

Denetim Tutum Ölçeği Faktör Yapısı (DTÖ)

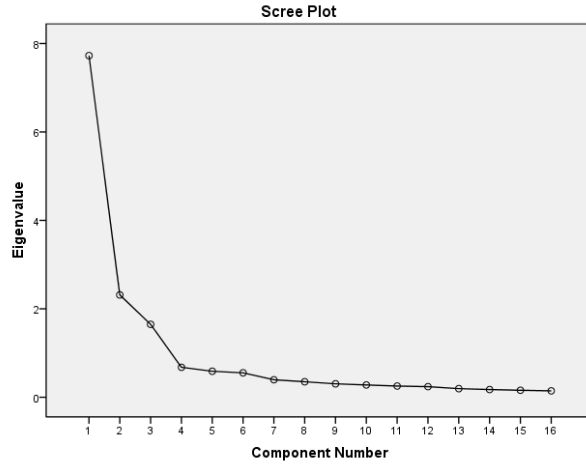
Varsayımların Kontrolü

Açımlayıcı faktör analizi çalışması yapılmadan önce örneklemin faktörleştirmeye uygunluğunu test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkun (KMO) ve Barlett testi uygulanmıştır. Verilerin faktör analizi için uygunluğunda KMO değerinin .60'dan yüksek, Barlett testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu gösterir (Büyüköztürk, 2007; Kalycı; 2010, Şencan, 2005). Analizler sonucunda KMO değerinin .91 olduğu; Barlett küresellik testi sonuçlarının ($X^2_{(120)} = 3296.009$; $p < .01$) anlamlı olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar verilerin faktörleştirilebileceğini göstermektedir.

Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)

Denetim tutum ölçeğinin açımlayıcı faktör yapısını anlamak için ilk olarak ön uygulama sonucu 32 maddeden 23 maddeye indirilen ölçek ile analizler yapılmıştır. Analizlerde faktörleştirme yöntemi olarak maksimum değişkenlik (varimax) tekniğinden yararlanılmıştır. Analiz sonucunda maddelerle ilgili üç faktörün ortak varyanslarının (communalities) .59 ile .82 arasında değiştiği gözlenmektedir. Ortak faktör varyansının **1.00'e yakın olmasının** modele ilişkin açıklanan toplam varyansı artıracağı kabul edilmektedir. Bu nedenle .50'nin altındaki ortak faktör varyansları değerlendirme dışı tutularak (madde 2, 6, 14, 16, 15, 17, 18) analizler 16 madde ile yeniden yapılmıştır. Bu analiz sonucunda madde faktör yük değerleri hesaplanmıştır.

Büyüköztürk'e (2007) göre bir faktörle yüksek düzeyde ilişki veren maddelerin oluşturduğu bir küme var ise bu bulgu, o maddelerin birlikte bir kavramı-yapıyı ölçtüğü anlamına gelir. Bu nedenle faktör yük değerinin 0.45 ya da daha yüksek olması iyi bir ölçü olarak kabul edilir. Bununla birlikte bir maddenin faktörlerdeki en yüksek değeri ile bu değerden sonra en yüksek olan yük değeri arasındaki farkın en az .10 olması önerilmektedir. Tüm bunlar dikkate alınarak ölçek açımlayıcı faktör analizi sonucu 16 maddeye indirilmiştir. Analiz sonucunda 16 madde için özdeğeri 1'in üzerinde olan üç faktör olduğu görülmüştür. Ölçekte yer alan 16 maddeye ait faktörlerin belirlenmesinde Scree Plot incelenmiştir.

Şekil 1. Faktör Analizi Çizgi Grafiği

Şekil 1'de verilen çizgi grafiğindeki kırılma noktalarından görüldüğü üzere ölçeğin üç faktörlü bir yapıya sahip olarak tanımlanması uygundur.

Üç boyutlu olarak ortaya çıkan yapının açıkladığı toplam varyans % 73.05'tür. Üç faktör için yapılan analizde; birinci faktörün %29.06, ikinci faktörün % 23.79, üçüncü faktörün % 19.75 oranında ortak varyansa katkı sağladıkları görülmüştür. Birinci faktörün faktör yük değerleri .57 ile .87 arasında; ikinci faktörün .67 ile .89 arasında; üçüncü faktörün .65 ile .84 arasındadır. Maddelerin faktör yükleri alt değerlerinin .45'ten yüksek olması seçim için iyi bir ölçü olarak kabul

edilmektedir. Faktör yük değerleri incelendiğinde on altı madde içinde binişik madde görülmemiştir. Çok faktörlü desenlerde, ortak faktör varyansının hesaplanması önemlidir. Buna göre ortak faktör varyanslarının (h^2)en düşük değeri .56'dır. Ortak faktör varyansının .20'den küçük olması değişkenler arasında heterojenliğin olduğunu göstermektedir.

Tablo1.
DTÖ Açımlayıcı Faktör Analizi

Maddeler	Faktör 1 Yük Değeri	Döndürme Sonrası Yük Değerleri			Ortak Fak- tör Var- yansı(h^2)	Madde- Toplam Ko- relasyonu
		1 Bilgi	2 Nezak et	3 İsteklili k		
Madde7	.78	.57			.64	.74
Madde8	.73	.67			.62	.70
Madde9	.77	.86			.80	.73
Made10	.75	.87			.80	.70
Made11	.77	.79			.73	.73
Made12	.76	.86			.80	.72
Made13	.77	.84			.78	.73
Made19	.61		.67		.56	.60
Made20	.65		.85		.84	.64
Made21	.68		.86		.79	.68
Made22	.62		.89		.82	.62
Made23	.64		.83		.75	.63
Madde1	.60			.65	.59	.64
Madde3	.66			.83	.77	.66
Madde4	.62			.83	.77	.62
Madde5	.54			.84	.79	.64
Açıklan- an varyans	Faktör 1	29.06	Faktör 2	23.79	Faktör 3	19.75

Maddelerin geçerlik katsayıları madde-test korelasyon değerleri ile hesaplanmaktadır. Bu değerlere ilişkin sonuçlar Tablo 1’de gösterilmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin korelasyon katsayılarının .60 ile .74 arasında değiştiği görülmektedir. Bu değerlere göre .30 ile .70 arasında yer alan değerlerin orta düzeyde; .70 ile 1.00 arasındaki değerlerin ise yüksek düzeyde olduğu (Büyüköztürk, 2007, 32) kabul edilmektedir. Bu değer aralıklarına göre ölçekte yer alan maddelerin tamamının toplam puanları ile orta ve yüksek düzeyde ($p = .001$) anlamlı ilişki ortaya koyduğu görülmektedir. Yani her bir madde testin tamamı ile yüksek ve orta ilişki göstermektedir. Bu da maddeler ile ölçülen özelliğin test ile ölçülen özellik ile benzer olduğunu, maddelerin geçerli olduğunu göstermektedir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

Açımlayıcı faktör analizi ile ortaya çıkan faktör yapısının geçerliliğini test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Modelin değerlendirilmesinde ilk olarak söz konusu faktörlerin altında yer alan her bir maddenin t-değerlerinin anlamlılığı incelenmiştir. Bu değerlendirme sonucunda bütün maddelerin ilgili faktörler altında anlamlı olduğu gözlenmiştir. İkinci olarak ise her maddenin standart faktör yük değerleri incelenmiştir. Standart faktör yük değerlerinin .30 ve üzerinde olması gerekliliğinin sağlandığı görülmüştür. Son olarak model uyum indeksleri incelenmiştir. Model-veri uyumuna ilişkin uyum indeks değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo2.
DTÖ’nin DFA Sonuçları

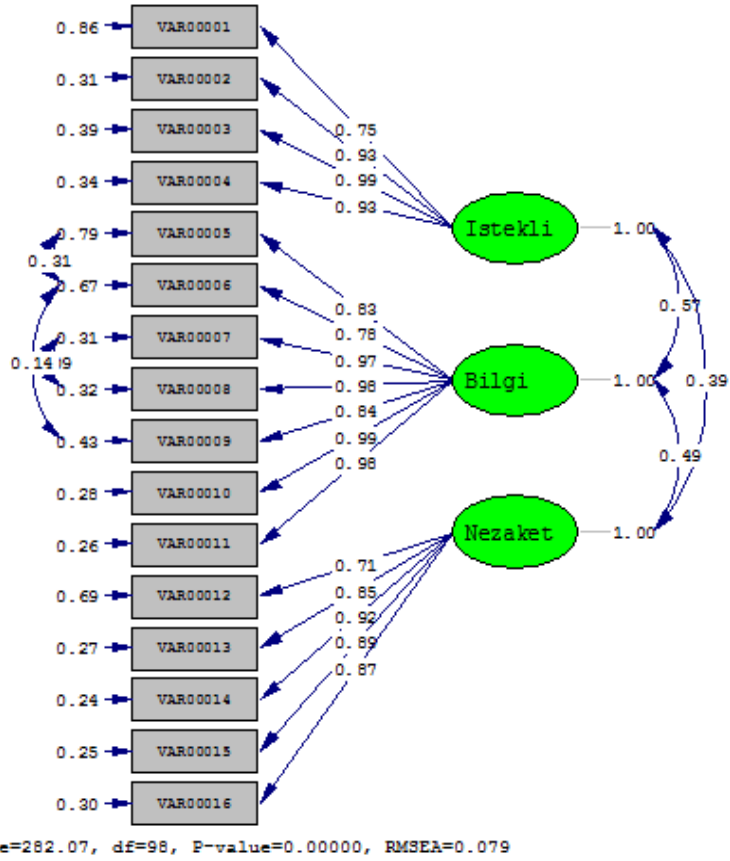
Uyum indeksi	Kabul edilebilir sınır	DFA sonuçları
X ²		282.07
sd		98
X ² /sd	4’ten küçük olmalı	2.87
RMSEA (RootMeanSquareEr-	= .050 ve =	0.079

ror of Approximation)	.080 arası	
CFI (Comparative Fit Index)	= .95 ve üzeri	.98
NFI (Normed Fit Index)	= .90 ve üzeri	.97
RFI (Relative Fit Index)	= .90 ve üzeri	.96
IFI (Incremental Fit Index)	= .90 ve üzeri	.98
AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index)	= .85 ve üzeri	.86

Uyum indekslerine ilişkin hesaplanan değerler kabul edilebilir aralıklarla karşılaştırıldığında (Seçer, 2013; Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk; 2010) DTÖ'nin DFA sonuçları uyum değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğu görülmektedir. Modelde X^2 değerinin 282.07, $df=98$ $p= 0.00$, $X^2/df=2.87$ olduğu görülmüştür. X^2 değerinin anlamlı olması ile birlikte incelenen diğer değişkenlerden RMSEA değerinin modifikasyonlar öncesi .10 olduğu ancak Bilgi boyutundaki 5 ile 6; 6 ile 9 ve 7 ile 8 maddeleri arasındaki modifikasyonlar sonucu RMSEA değerinin .08 olduğu görülmüştür.

Üç faktörlü 16 maddelik modelde standardize edilmiş değerlerin 0,71 ile 0,99 arasında ve gözlenen değişkenlerin hata varyanslarının ise 0,24 ile 0,86 arasında olduğu görülmüştür. Bu değerlerin model için sorun oluşturmadığı görülmüştür (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010).

Buradan ilgili maddelerin ilgili faktörleri temsil ettiği söylenebilir. Model üzerinde yapılan ilgili modifikasyonlar ve her bir maddeye ait standart yük değerleri Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. DTÖ'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi

Faktör Korelasyonunun Keşfi

Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonucu belirlenen alt boyutlar arasındaki korelasyon Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 3
Faktör Puanları Arasındaki Korelasyonlar

Faktör	Bilgi	Nezaket	İsteklilik
Nezaket	.48**	1	
İsteklilik	.56**	.40**	1
Toplam	.90**	.77**	.75**

**p< .01

Tablo 3'te yer alan sonuçlara göre ölçeğin bilgi, nezaket ve isteklilik boyutları ile ölçek toplam puanları arasında yüksek düzeyde ($> .70$) korelasyon bulunmuştur.

Güvenirlilik Analizi

DTÖ'ne ilişkin güvenirlik analizi için ölçeğin tamamı ve alt boyutlarının Cronbach's Alpha değerleri incelenmiştir. Bu değerler Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4.

DTÖ'nün Toplam ve Alt Boyutlarına İlişkin Güvenirlik Değerleri

Faktör	Cronbach's Alpha	GuttmanSplitHalf	Spearman Brown
Bilgi	.93	.82	.83
Nezaket	.91	.85	.85
İsteklilik	.87	.92	.93
Toplam	.93	.87	.90

DTÖ'nin güvenirliğine ilişkin sonuçlar $.70$ 'in üzerinde olduğu için ölçeğin ve alt boyutlarının yüksek bir güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Öğretmenlerin denetim sürecine ilişkin tutumlarını betimlemek onların denetimsel davranışlardan yararlanma düzeyleri hakkında fikir vermektedir. Bireyin herhangi bir nesne, olay durum ve olguya ilişkin tutumları onların o nesne ya da olguya ilişkin bağlılık, ait olma, önem-seme gibi davranışlarının yordanmasını sağlayabilmektedir. Öğretmenlerin denetim tutumları hakkında sahip olunan bilgi denetim sürecinin işleyişinde uygulayıcılar için yol gösterici olabilmektedir. Bu amaçla öğretmenlerin denetim sürecine ilişkin tutumlarını ortaya koymayı amaçlayan bir ölçek geliştirme çalışmasının yapılması

amaçlanmıştır. Bu nedenle öğretmenlerin denetim sürecine ilişkin tutumlarını ortaya koyan madde havuzu oluşturulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda madde havuzunda yer alan maddeler üzerinde gerekli düzenlemeler yapılarak denetim tutum ölçeğinin ön uygulaması gerçekleştirilmiştir. Ön uygulama sonucunda düşük faktör yüklü maddeler ile binişik maddeler ölçekten çıkarılarak ölçeğe ilişkin faktör yapısını belirlemek için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Daha sonra açımlayıcı faktör analizi ile ortaya konulan yapıyı test etmek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

DTÖ'nin faktör yapısı üç boyutlu olarak tanımlanmıştır. Bu boyutlar maddelerin ifade ettiği anlamların ortak nitelikleri dikkate alınarak adlandırılmıştır. Buna göre Denetim Tutum Ölçeği; Bilgi, Nezaket ve İsteklilik boyutları olarak adlandırılmıştır. Üç boyutlu olarak ortaya çıkan yapının açıkladığı toplam varyans % 73.05'tür. Üç faktör için yapılan analiz sonucunda birinci faktörün %29.06, ikinci faktörün % 23.77, üçüncü faktörün % 19.75 oranında ortak varyansa katkı sağladıkları görülmüştür. Birinci faktörün faktör yük değerleri .57 ile .87 arasında; ikinci faktörün .67 ile .89 arasında; üçüncü faktörün .65 ile .84 arasındadır. Ölçekte yer alan maddelerin korelasyon katsayılarının .60 ile .74 arasında değiştiği görülmektedir. Bu durum ilgili maddelerin ölçek ile gözlenmek istenen denetime ilişkin tutumla yüksek düzeyde ilişki olduğunu ifade etmektedir. Ölçekte yer alan maddelerin korelasyon katsayılarının .60 ile .74 arasında değiştiği görülmektedir. Bu değer aralıklarına göre ölçekte yer alan maddelerin tamamının toplam test puanları ile orta ve yüksek düzeyde anlamlılığına işaret etmektedir.

Denetim Tutum Ölçeğine ilişkin ikinci veri seti ile yapılan Doğrulayıcı Faktör Analiz sonucunda DFA uyum indekslerine ilişkin kabul edilebilir aralıkların sınırlar içerisinde olduğu görülmektedir. Modelde X^2 değerinin anlamlı olması ile birlikte incelenen diğer uyum değerlerinden RMSEA değerinin modifikasyonlar öncesi .10 olduğu ancak Bilgi boyutundaki 5 ile 6; 6 ile 9 ve 7 ile 8 maddeleri arasındaki modifikasyonlar sonucu RMSEA değerinin .08 olduğu görülmüştür. Aynı zamanda ölçek toplam puanları ile alt boyutlar arasındaki korelasyon değerlerinin de .48 ile .90 arasında değiştiği ve kabul edilir değerler içerdiği görülmüştür. DFA analizi sonucu yapılan bu değerlendirmeler model-veri uyumunun kabul edilebilir olduğunu ve açımlayıcı faktör analizi ile tanımlanan "Bilgi, Nezaket ve İsteklilik"

alt boyutlarının ilgili maddelerce açıklandığı doğrulanmıştır. Yani Denetim Tutum Ölçeği “Bilgi, Nezaket ve İsteklilik” alt boyutlarından oluşmaktadır ve ilgili maddeler bu yapıyı sağlamaktadır. Ölçeğe ilişkin güvenilirlik analizinin de toplam puanlar ve alt boyutlarının tamamında .869’un üzerinde bir yüksek bir değer aldığı görülmüştür. Bu sonuçlardan hareketle, alan yazında denetime ilişkin tutumların betimlenmesine ilişkin çok fazla araştırma sonuçlarına rastlanmamıştır. Eğitim süreci içerisinde önemli bir boyut olarak denetim, eğitimin niteliğini artırmada önemli bir görev üstlenmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin denetim sürecine ilişkin görüşleri denetim sürecinde aksayan yanların tespit edilmesi ve sürecin iyileştirilmesi için önem arz etmektedir. Bu çalışma ile geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan denetime ilişkin bir tutum ölçeğinin alan yazına kazandırılması amaçlanmıştır. Tutumların eylemleri yordadığı düşünüldüğünde denetim eylemlerine ilişkin tutumların denetim sürecinin işleyiş niteliği hakkında açıklayıcı olması beklenebilir. Bu nedenle geçerlik ve güvenilirliği yapılmış Denetim Tutum Ölçeği’nin öğretmenlerin denetim sürecine ilişkin tutumlarını ölçmede kullanılabilecek bir ölçek olduğu söylenebilir.

A Study of Supervision Attitude Scale's Validity and Reliability

Introduction. Teachers, for educational organisations, are means who keep schools alive in accordance with their goals. Schools' development is considered as a part of managerial actions (Balçı, 2002). Supervisors evaluate teachers' behaviours at their schools by participating in educational organisations. To create a warm climate in the Supervision contributes to the development process of teaching-learning activities applied by teachers in classes. The qualification of behaviours to be shown by supervisor influences the quality of the education by having influence on relational qualification of teachers.

Supervise is the process of understanding whether organisational actions are in coherence or not with the principles and rules determined in line with reasonable goals. Every complicated organisation has a Supervise system (Aydın, 1993, 1). Supervise is to take due precautions in order to determine realisation level of organisation's goals, to obtain better results and to develop the process (Aydın, 2011).

Whether the objectives concerning planning and applications in school system have been accomplished or not, and the fields to be developed are questioned and accomplished in Supervise activities. The qualification of the Supervise of education system is influenced by attitudes towards supervise system. According to Kağıtçıbaşı (1988), attitude is a tendency attributed to an individual. Attitude is not an observable action, but preparative for action. Attitudes influence our social perception and behaviours. Teachers' attitudes concerning the Supervise can have an impact on qualifications of Supervise applications. Attitudes towards the Supervise influence the effectiveness of the Supervise and realisation level of the goals.

It can be assumed that teacher who has positive attitudes towards the control have benefited from Supervise activities and those who have negative attitudes have benefited less. For this purpose, to reveal teachers' attitudes towards the Supervise can be helpful to reconsider the nature of Supervise activities, its applications and its content. That teachers in literature haven't come across with a tool which measures their attitudes towards the Supervise in education reveals the necessity of a Supervise scale to be developed in this sense.

Method. The sample of the study has been determined by cluster sampling method. The sample determined in this way consists of all of the teachers who do their jobs at 20 primary schools and 20 secondary schools found in the city, Sivas.

At the first step of study of developing a scale, the teachers have been applied Supervise attitude scale pre-application form. Initially, 32 substances take part in this study for pre-application. Therefore, the scale has been carried out on the basis of data collected from 62 teachers who are appropriate for the process. At the second step of the study, the scale has been applied to 270 teachers for main application. In line with the data collected, Exploratory Factor Analysis has been done and it has been applied to another group of teachers (n=350) one more in order to do Confirmatory Factor according to Exploratory Factor Analysis.

Scale factors have been determined by doing Exploratory Factor Analysis in line with the data collected by pre-application and the scale has been reduced to 23 substances by omitting the substances under .30 factor load point and the substances, accepted as cyclical factor, having lower differentiation than .10 factor load point accepted as cyclical factor. Main application has been applied as a three-factored structure with 23 substances.

After data entry process is completed, it has been Supervise whether there has occurred wrong data entry or not by creating frequency table. Another situation to take into account while organizing the data is the missing data. Since the missing data causes partiality in analysis, it is quite important to correct them (Erkuş. 2012, 63). Afterwards, negative substances in the test have been applied reverse encoding.

The scale has been applied Exploratory Factor Analysis by Supervising assumptions for construction validity of the scale. Coherence indexes have been evaluated by doing Confirmatory Factor Analysis in order to examine the accuracy of sub-dimensions acquired by Exploratory Factor Analysis. For the reliability of the whole scale and each of the sub-dimensions, it has been Supervised whether it is above .70 or not by counting internal consistency coefficients Cronbach's Alpha and split half test reliability coefficients.

Findings. Before Exploratory Factor Analysis study has been done to Supervise the assumptions, Kaiser-Meyer-Olkun (KMO) and Barlett

tests have been applied to examine the accuracy of factorizing of the sample. As a result of analyses, it has been observed that KMO value is .91; that Barlett globosity test results ($X^2_{(120)} = 3296.009$; $p < .01$) are significant. These results prove that the data can be factorized.

To understand exploratory factor structure of Supervise attitude, analyses have been done by means of the scale which firstly has been reduced from 32 substances to 23 substances as a result of pre-application. Maximum variability (varimax) has been used as factorizing method for the analyses. As a result of the analysis, it has been observed that common variances (communalities) of three factors concerning the substances have changed between 0.593 and 0.822. It has been accepted that common factor variance's being close to 1.00 will increase the total variance expected for the model in relation. For this reason, the analyses have been redone with 16 substances by leaving the common factor variances under .50 (substances 2, 6, 14, 16, 15, 17, 18) out of assessment. According to Buyukozturk (2007), if there is a cluster consisting of substances which have a high relation with a factor, this finding means that these substances together measure a term-a structure. For this reason, factor load value's being 0.45 or higher can be accepted as a good measurement. At the same time, it is suggested that the distance between a substance's highest value in a factor and its highest load value after that value should be at least .10. As a result of exploratory factor analysis by taking all the factors into consideration, It has been reduced to 16 substances. As a result of the analysis, it has been observed that there are three factors in 16 substances whose eigenvalue is above 1. Scree Plot has been examined in determination of the factors belonging to 16 substances in the scale. Total variance stated by the structure coming out as three-dimensioned is 73.05%. In the analysis done for three factors, it has been observed that the contribution to common variance is like that: the first factor %29.058, the second factor % 23.787and the third factor 19.752%. Confirmatory Factor Analysis (CFA)has been done in order to test the validity of factor structure coming out with Exploratory Factor Analysis. In assessment of the model, the significance of each substance's t-values under so-called factors has been examined initially. As a result of this assessment, it has been observed that all substances are significant under factors in relation. And secondly, each substance's standard factor load values have been examined. It

has been observed that standard factor load value should be .30 and higher. Since the results concerning the reliability of Supervise Attitude Scale are above 0,70, it proves that the scale and its sub-dimensions have a high reliability.

Results. The factor structure of Supervision Attitude Scale has been described as three-dimensional. These dimensions have been named by considering common qualifications of the meanings that substances state. Thus, Supervision Attitude Scale has been named as dimensions of Knowledge, Kindness and Eagerness. Total variance stated by the structure coming out as three-dimensioned is % 73.05. In the analysis done for three factors, it has been observed that the contribution to common variance is like that: the first factor 29.058%, the second factor 23.787%, the third factor 19.752%. First factor's factor load values are between .571 and .866; that of the second is between .667 and .890; that of the third is between .649 and .839. It has been observed that correlation coefficient of the substances in the scale change between .60 and .74. This situation proves that there is a relationship at high level between substances in relation and attitude concerning Supervision which is expected to be observed by the scale.

At the end of Confirmatory Factor Analysis done by second data set concerning Supervision Attitude Scale, it has been observed that reasonable ranges concerning Confirmatory Factor Analysis cohesion indexes have been in range. Besides X^2 value is significant in model, along with other fit values examined RMSEA value is .10 before modifications, but it has been observed that as a result of modifications between 5 and 6; 6 and 9; 7 and 8 substances at Knowledge dimension RMSEA value has been .079. At the same time, it has been observed that correlation values between scale total points and sub-dimensions have changed between the values of .477 and .896 and that they have reasonable values. It has been proved that model-data coherence is reasonable as a result of assessments done Confirmatory Factor Analysis, and that the sub-dimensions "Knowledge, Kindness and Eagerness" described by Exploratory Factor Analysis have been explained by the substances in relation. That is to say, Supervision Attitude Scale consists of sub-dimensions "Knowledge, Kindness and Eagerness" and the substances in relation create this structure. It has been observed that total points in reliability analysis concerning the scale and in the whole of sub-dimensions have a high value above

.869. From these results forth, it has been observed that Supervision Attitude Scale is a valid and reliable scale which can be used to measure teachers' attitudes concerning Supervision process.

Kaynakçalar/References

- Akbaba Altun, S. ve Memişoğlu,S. (2011). The effect of multiple source of performance evaluation on school climate. *Elementary Education Online*, 10 (2), 743-756.
- Aydın, M. (1993). *Çağdaş Eğitim Denetimi*. Ankara: Pegem yayınları.
- Aydın, İ. (2005). *Öğretimde denetim: Durum saptama, değerlendirme ve geliştirme*. Ankara: Pegem.
- Balcı, A. (2014). *Etkili okul ve okul geliştirme: Kuram, uygulama ve araştırma*. (7.Baskı), Ankara: Pegem.
- Başaran, İ.E. (1994). *Eğitime Giriş, Dördüncü Basım*, Ankara: Kadioğlu.
- Başaran, İ.E. (1998). *Yönetimde insan ilişkileri yönetsel davranış*. Ankara: Aydan.
- Bursalıoğlu, Z. (1998). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*, On birinci basım, Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı, istatistik araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*, Ankara: PegemA.
- Cohen,L.,Monion, L. ve Morrison, K. (2007) *Reshearc methods in education*. New York: Routledge.
- Çelebi, N. (2010).Public high school teachers opinions on school administrators' supervision duty in Turkey. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 5,212-231.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik*. Ankara: Pegem.
- Dawo, J.I. (2011) *School-based teacher supervision: A vital tool for quality education in Kenya*. *European Journal of Educational Studies*, 3(1), 143-148.
- Ekinci, A. ve Karakuş, M. (2011) *The functionality of guidance and supervision visits made by supervisors in Primary Schools*. *Kuram ve Uygulamada Egitim Bilimleri*, 11 (4), 1862-1867.
- Gündüz, Y. (2010) *İlköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin ilköğretim müfettişlerine ilişkin tutumlarının*

- incelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(2), 1-23.
- Ünal, A. ve Yıldırım-Erol, S. (2011) İlköğretim okulu müdürlerinin eğitim müfettişlerinden beklentileri. e-Journal of New World Sciences Academy,6 (4), 2630-2645.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1988). İnsan ve insanlar. İstanbul: Evrim Basım, Yayım ve Dağıtım.
- Kalaycı, Ş. (2010). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. Ankara: Asil.
- Kline, R. B. (2011). Principles and practice of structural equation modeling. New York London: The Guilford Press.
- Okçabol, R. (2009) Şaşılacak ne var? Birinci baskı, Ankara: Ütopya.
- Robbins, S. (1994). Örgütsel davranışın temelleri, (Çev: Sevgi Ayşe Öztürk), İstanbul: Etam.
- Seçer, İ. (2013). SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi, analiz ve raporlaştırma. Ankara: Anı.
- Sindu, G.K. & Fook, C.Y.(2010) Formative supervision of teaching and learning: Issues and Concerns forthe school head. European Journal of Scientific Research, 39 (4), 589-605.
- Şencan, H. (2005). Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlik. Ankara: Seçkin.
- Tavşancıl, E. (2002) Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi. Ankara: Nobel.
- Üstüner, M. (2006) Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 45, 109-127.
- Yousuf, M.I., Parveen, Q. ve Kayani, M.M. (2011) Concept of supervision and supervisory practices at primary level in Pakistan. International Education Studies, 4 (4), 28-35.

Denetim Tutum Ölçeği

1. Denetim yapılacağı gün kendimi daha iyi hissederim.
2. Denetim sözünü duyduğum zaman moralim bozuluyor.
3. Denetlenmeye karşı istekliyimdir.
4. Denetim görme düşüncesi bana cazip geliyor.
5. Denetim eğitimsel yaşamın kalitesini artırıyor.
6. Denetimi okulların geliştirilmesi için önemli buluyorum.
7. Denetimin yeni öğretimsel ve mesleki bilgiler sağladığını düşünüyorum.
8. Denetim bana mesleki yardım sağlıyor.
9. Denetim okulun bir bütün olarak gelişmesini sağlıyor.
10. Denetimlerin, öğretmenlik alan yeterliliğime katkı sağladığını düşünüyorum.
11. Denetimin bana yeni şeyler kattığını düşünüyorum.
12. Denetimde farklılıklara saygı gösterildiğini düşünüyorum.
13. Denetimde nezaketli davranıldığını düşünüyorum.
14. Denetimde insan ilişkilerinin önemsendiğine inanıyorum.
15. Denetimde kullanılan dilin yapıcı olduğunu düşünüyorum.
16. Denetimde eleştiri dili insancıldır.

* * * *